

Urionabarrenetxeatarrak
Gernika-Lumo, Bizkaia

Aurkibidea

Biografia

Arribalzaga baserrikoak.

Zintak

GER-013

- **Proiektua:** Lumoko historia
- **Elkarrizketatzailea(k):** Zarrabeitia, Alberto
- **Data:** 1994-01-01
- **Iraupena:** 77 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. "Sardinerak" Bermeotik Gernikara otzarekin

- **Erref:** GER-013/005

- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:03:16. **Bukatu:** 00:05:22
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

"Sardinerak" etortzen ziren Bermeotik; Sukarrietara oinez, han trena hartu eta Gernikara. Gernikako geltokitik Errigoitiraino otzarak buru gainean hartuta, zorkiarekin. Pisu handia eramaten zuten. Ia egunero etortzen ziren. Tomasa eta Mari.

2. Santa Agedetako koplak

- **Erref:** GER-013/009
- **Iraupena:** 0:00:34. **Hasi:** 00:09:04. **Bukatu:** 00:09:38
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda

Laburpena:

Santa Agedetan kantatzen ziren koplak: "Bedeinkatua izan deitela etxe honetako jentea...".

3. Beluko meza, domekero 11etan

- **Erref:** GER-013/011
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:11:09. **Bukatu:** 00:12:12
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Beluko meza, domekero 11etan. Hilan aldeko meza izaten zen, latinez. Elizan oihal beltza ipintzen zen; gainean otarretxoa trapu zuriarekin. Hara dirua botatzen zen. Abadea etortzen zenean, diru-kopuruaren arabera egiten zituen errezoak.

4. Pazkoetako txartela; "bultza"; abadea arrautzak batzen

- **Erref:** GER-013/013
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:12:17. **Bukatu:** 00:14:08
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Pazkoetarako txartela ematen zuten. Gero, abadea etxerik etxe joaten zen txartelak batzen eta arrautzak ere batzen zituen. Lagun bati arrautza dozena

osatu ezinik gertatu zitzaiona. Ostiraletan bijilia egoten zen, haragirik ezin jan. Baina "buldia" ordainduz gero, libre. Kategoriak egoten ziren.

5. Abadeari ordaintzeko bideak

- **Erref:** GER-013/014
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:14:08. **Bukatu:** 00:15:02
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Abadea eta sakristaua mando handi batekin eta zakuarekin etxerik etxe joaten ziren arrautzak, garia eta indaba batzen. Abadeari ordaintzeko garai bateko beste bide batzuk: hilerrietako dirua eta opilak. "Denarioa".

6. San Juanetan lizarra eta loreak ipintzeko ohitura

- **Erref:** GER-013/020
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:20:26. **Bukatu:** 00:21:11
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

San Juanetan lizarra eta loreak ipintzeko ohitura zegoen. Osabak izaten zuen horren ardura.

7. Bideak auzolanean konpontzen ziren

- **Erref:** GER-013/022
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:22:24. **Bukatu:** 00:24:26
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Bideak egitea edo konpontzea auzolanean egiten zen. Gero, udalak zahagi bete ardo ematen zien ordainetan. Garai bateko bideak; asto-bideak, gurdibideak.

8. Gurdien gurpilek hondatutako bideak

- **Erref:** GER-013/024
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 00:25:14. **Bukatu:** 00:25:42
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Garai bateko gurdien gurpilek bideak hondatzen zituzten, pisuagatik. Bideak lokaztuta egoten ziren eta gurdiak bideetan pasatu ezinda ibiltzen ziren. "Bide zantarrak" ei ziren.

9. Aita ganadu tratularia; albaitariari laguntzen

- **Erref:** GER-013/025
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:25:42. **Bukatu:** 00:27:02
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Aita ganadu tratularia izan zen eta etxeko gehiago ere bai. Uribarrena albaitariarekin harremana zuen eta batzuetan hark esanda joaten zen baserrietara, laguntzera.

10. Foruko Tomas ferratzailea

- **Erref:** GER-013/026
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:27:02. **Bukatu:** 00:28:21
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

Foruko Tomas ferratzailea. Non bizi zen eta ferratokia non zegoen. Errenterian ere bazegoen ferratzailea.

11. Txarribodaren inguruko kontuak

- **Erref:** GER-013/030
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:30:30. **Bukatu:** 00:32:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Txarriboda. Kontzesio egunaren inguruan izaten zen. 16 arroako hiru-lau txerri hiltzen zituzten bi hilabeteren barruan. Txerriei ze elikadura ematen zitzairen, loditzeko. Txarriboda egunean auzoko bat (Mariano Betanzos) etortzen zen txerria hiltzera. Lehenengo "Sol y sombra" edaten zuten. Gauean porrusalda, odolosteak, saiheskia... eta postrean sagar erreak edo intxaurrak. Edateko txakolina. Jai handia izaten zen.

12. Hamaiketakoan taloa eta txerrikia edo bakailaoa

- **Erref:** GER-013/031
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:32:50. **Bukatu:** 00:35:13

- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Amama seiak inguruan jaikitzen zen eta kafea egiten zuen. Nahiz eta estraperlokoa, beti egoten zen kafea euren etxean. Gero, 10ak inguruan, taloak egiten ziren eta harekin zartaginean eginiko txerrikia jaten zen (txorizoa, urdaia, saiheskia eta solomoa). Edateko ardoa edo txakolina. Txerria amaitutakoan, bakailaoarekin hasten ziren. Nola prestatzen zuten. Horiek bukatutakoan, sardina zaharrak. Bazkaritan porrusalda edo barazkiak eta "gixarria". Arrainduna etortzen zen eta arraina sarri jaten zuten.

13. Barikuetan aste osorako ogia egiten zuten

- **Erref:** GER-013/032
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:35:13. **Bukatu:** 00:36:27
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Ogia barikuetan egiten zuten aste guztirako. Garia irinaren truk aldatzen zuten. Labe handia zuten. Aitak eta berak egiten zituzten ogiak. Kolegiara joaten ziren Gernikara eta han bazkaltzen zuten, hara ere eramaten zituzten.

14. Piperrak labean

- **Erref:** GER-013/033
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 00:36:27. **Bukatu:** 00:37:11
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Etxean prestatutako jatekoak: tomatea eta piperrak. Piper lodien sasoian, labearen ahoko brasatan piperrak egiten ziren, ogia egin ostean. Gero txuleta ere bertan erretzen zuten.

15. Baratxuri-zoparen errezeta; Villaverdeko markesarekin gertatutakoa

- **Erref:** GER-013/035
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:37:16. **Bukatu:** 00:39:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Errezetak

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Txerria hiltzen zen egunean baratxuri-zopa jaten zen hamaiketakoan. Nola prestatzen zuten baratxuri askorekin, piper gorriekin, txorizoarekin eta arrautzekin. Behin aita Arnedillora bainuak hartzera joan zen Gernikako tabernari batzuekin. Hotelekoei esan zien berak prestatu nahi zuela lagunentzat baratxuri-zopa. Jaten ari zirela, alboan Villaverdeko markesa. Hark ere zopa probatu zuen eta ea bere sukaldaria izan nahi zuen galdetu zion aitari.

16. Morroiari hileta-mezarik eman nahi ez

- **Erref:** GER-013/039
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:42:58. **Bukatu:** 00:45:12
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Euren etxean morroi egondako gizon bat hil zenean, ez zioten meza arrunta eman nahi, ez zegoelako elizako kofradian sartuta. Auzokoek kontra egin zuten, Arribalzaga baserrian morroi egondakoa zelako eta hango familiak kofradia ordaintzen zuelako. Kofradia desberdinak.

17. Lehortea zegoenean, santua atera eta errogatibak egin

- **Erref:** GER-013/041
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:45:29. **Bukatu:** 00:47:24
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Ermitak. Urtean behin bederatziurrena egitera joaten ziren. Lehortea zegoenean, santua kanpora ateratzen zen eta zortzi egunean herriko ermitetara eramaten zen santua, txandaka. Errogatibak izaten ziren. Lehortea handia egon zen urte batean aitari santuarekin gertatutako anekdota.

18. Gabon egunean bedeinkatutako ogi zatia

- **Erref:** GER-013/043
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:47:43. **Bukatu:** 00:48:44
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Gabon egunean mahaia bedeinkatu eta ogi zatitxo bat gordetzen zen "txakur amorratuarentzat". Ogi hori ez zen usteltzen urteak pasatu arren. Gero erre egiten ei zen denbora batera.

19. Umeek eta pertsona nagusiek barau egin beharrik ez

- **Erref:** GER-013/044
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:48:44. **Bukatu:** 00:50:36
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Garizumako bariku guztietan bijilia egin behar izaten zen eta bariku santu egunean baraua. Umeek eta pertsona nagusiek ez zuten barau egin beharrik. Bera umea zen artean eta gogoan du otorduen tarteetan ezin izaten zutela ezer jan. Haragirik ezin zenez jan, indaba zuria, bakailaoa, patatak saltsa berdean, porrusalda... "jateko garbia" jaten ei zuten.

20. Elizarekiko betebeharrak: bederatziurrenak eta arrosarioa

- **Erref:** GER-013/045
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:50:36. **Bukatu:** 00:51:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Maiatzean emakumezkoak Lumora joaten ziren bederatziurrena egitera. Urria arrosarioko hilabetea izaten zen eta orduan ere domeka guztietan, arrosarioa errezatzera. Derrigorra izaten zen.

21. Gaubela hildakoaren etxean

- **Erref:** GER-013/046
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:51:30. **Bukatu:** 00:52:48
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Inguruko norbait hiltzen zenean, kanpaiak jotzen ziren San Pedro elizan eta berehala jabetzen ziren. Auzokoak hildakoaren etxera joaten ziren eta gau guztia pasatzen zuten familiarekin, ezkaratzean. Orduero arrosarioa errezatu eta tarteetan kontuak esan. Anisa eta koñaka ematen zen.

22. Andariak; Lumoko andabideak

- **Erref:** GER-013/047
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:52:48. **Bukatu:** 00:54:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Andariak hildakoaren senideak izaten ziren normalean. Lepoan eramaten zen hildakoa eta bidean txandakatu egiten ziren. Hildakoen inguruan entzun izan dituen kontuak. Andabideak.

23. Gaztetako sineskeriak; Sakamantekas

- **Erref:** GER-013/053
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:58:06. **Bukatu:** 00:59:12
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Beldurra pasatzen zuten Sakamantekas zela eta. Beste sineskeria batzuk: etxeari bueltak emanez gero, arimak irteten zirela.

24. Ezkontza-tratua; morroia zergatik ez zen ezkondu

- **Erref:** GER-013/056
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 01:02:16. **Bukatu:** 01:03:09
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Ezkontzetako tratuak. Euren etxean morroi egon zen gizonari neska-lagunarekin gertatutakoa.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-21

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com